

ПОЕЗИЈА КАО ПРИЧЕШЋЕ

Драган Јовановић Данилов: Еухаристија, Књижевна заједница Новог Сада, 1990. године и Енигме ноћи, Епоха, Пожега и Књижевна заједница Новог Сада, 1991. године

Миленко Пајић

На корицама прве Даниловљеве књиге отиснута је нејасна, на први поглед, неуспела фотографија песника; његова рука стиска на груди једну књигу поезије, Даниловљев молитвеник, једну од његових светиња — Јејтсову Кулу (као што би на истом месту могло да буде и неко Пиндарево, Дишово, Новалисово, Кавафијево, Мишоово, Целаново или Костихево дело).

Свакако да је Данилов имао јаке разлоге да својој првој књизи поезије да наслов *Еухаристија* или Тајна причешћа. Он је, само у једној речи, сажео свој став према поезији. За њега је суштина поезије једнака чистоти и искренности молитве захвалнице. Он препоручује причешће поезијом уместо хлебом и вином. Уместо проповеди благодарења, својим читаоцима Данилов нуди поезију апсолутно невину и исто толико чисту, поезију Адамовог времена, поезију корена и искони. Уметност, а најпосе поезија, нуђена је и прихватана као облик молитве; неки ствараоци, пак, помињу прозу, и нека друга оваплоћења уметности, као помиловање. Уметност се, такође, може доживети и као велика свечаност, као ваљар духа; затим, као празник емоција, славе боја, сабор мишљења и идеја, а наравно и као гозба — *simposion*. Утолико је Даниловљеве одређење за поезију као причешће, приступ, искорак ка Богу, лепши и примеренији.

Критика је Данилова дочекала «као изненађење: својим симболима, језиком, поетиком и вредношћу». О њему је писано као о «песнику српске Хипербореје», као и о ствараоцу који изабавља поезију из канци метафизичких заврзлама и враћа је лирској владавини живих фасцинација». По речима критичара Данилов је «своје лирско уоприште изграђивао кроз необично именовање ствари и појава».

О поезији Д. Ј. Данилова изјашњава се и Љубомир Симоновић, и то веома похвално; поред осталог, Симоновић каже: «Уместо националних ликова и симбола (што је у последње време прерасло у својервну обавезу и постало прави терет домаћих стваралаца, а можда понајвише песника — прим. М. П.) Данилов непоколебљиво следи једну класицистичку линију... Његов песнички свет сложен је од неколико слојева симбола, међу којима је доминантан онај антички, знатно тањи је слој хришћанске симболике, а тек назначен и у траговима слоја словенских и српских симбола. Данилов своја искуства жели да види у перспективи грчких сазнања и искустава, и жели да их изрази језиком античке симболике. Међутим, ичито је да је тај појмовник у ствари матрица у коју је уписано искуство човека нашег доба.»

После претходног периода испразних експеримената и надмене херметичности, Даниловљеве обраба-

ње узорима из историје књижевности представља и промишљен и праву одлуку, с тим што је он спреман и спретан да овим потезом извуче максимално повољне консеквенце за своју поезију. Наиме, он је довољно храбар, довољно начитан и креативан да своја одређења преобрази у конкретна дела, да идеје које саме за себе могу звучати помпезно, поткрепи текстовима и поезијом несумњиве вредности.

Данилов је од оног песничког соја чији припадници радо и храбро коментаришу сопствену поетику. Његови аутопоетички текстови су бројни, густ и искрени, а дати су у класичној форми као поствене записи, пролози, епизоде... У првој књизи уводни текст дат је као дубоко проживљени завет, као обраћање Творцу: «Радићу и трпећу док од свих Краљева Земаљских моћи није не постанем и од Анђела небеских и Божова што су изнад небеса. Јер, ако су тело и душа уморни, једини начин да се спасу мртвила јесте да се још убитачнијем раду приволе и тако припреме за изузетно превелику тајну причешћа, у којој светоотачки речено БОГ ПОСТАЈЕ ЧОВЕК, ДА БИ ЧОВЕК ПОСТАО БОГ. Треба дакле повећати своје напоре, не профанисати Свети Завет и веровати. Тако ће и бити.»

Главно лирско језгро књиге *Еухаристија* чине песме посвећене оцу и очевој смрти. Драган Јовановић, тај необични и оригинални песник, тако обичног и честог имена и презимена, после смрти оца Данила придодео је свом презимену још једно — Данилов. Тим чином, тим вечним подсећањем на оца, као да је окончан процес иницијације и Д. Ј. Данилов је, саврешши као песник, самостално обликовао завршне акорде своје стваралачке индивидуалности.

*На путу ка ужичкој болници
отац ми умире даљек и недостижан...
и нема ужаса већер,
но гледати то блиско тело
чијег си меса одливак страсни,
како се с душом раставља*

*у помоћ саму...
(У колима хитне помоћ)*

Осим ове и друге песме из *Еухаристије* — Стихови на смрт очеву, За тајну повест мог живота итд — набијене су емоцијама, дубоко проживљене, али су и даље на дохват бича самоконтроле или на ивици јилета интуиције:

*После толико лажних пророка
највише верујем камењаним јеленима
и осетљивим девојчицама
којима врије млеко у сисацама.
Овом оку не треба светла
да би видело црне завесе мрака
и беле овце што тумарају куд хоће
без пастира...
(Приручник за пророке)*

«Представити Д. Ј. Данилова значи упутити мисао једној објави целовитости, врлинама интегралности.» (Д. Ђорић) Скоро се није појавио млађи, вреднији, начитанији и успешнији уметник! Даниловљева

стваралачка радионица је, заиста радионица једног НОМО UNIVERSALISA ренесансног типа. Он плете, везе и тка истовремено бар на три разбоја: поезија, есејистика, сликарство. Отиснути се на океан духовности за Данилова је пре свега радост и авантура, велики подухват истраживања и проналажења смисла. У свим областима свог ангажмана Данилов је, као по правилу, једнако успешан. Он буквално свуда стиже, све зајача и све зна. Његова обавештеност о појавама и личностима у уметности, а нарпосе у литератури, заправо је колосална. Његова упућеност у раритетне појаве и егземпларе, као и у предузета усамљених аутора, управо је застрашујућа. Његови есеји о сликарству, прикази књига и други текстови већ су запажени и поздрављени као значајно освежење и драгоцени нови глас у српској есејистици.

Другом песничком књигом, насловљеном *Енигме ноћи*, Данилов је поново досегао висок домет који је сам себи наметнуо. «Желео сам да напишем једну нежну, округлу књигу. Топлу. Углавном сам бирао речи лаке фактуре, са широким, раскошним волуменом даха, али и склопове који у свом метафизичком језгру крију херметичке наносе тајни ИLLUMA...»

«Данилов је написао озбиљну књигу песама за шта му је било неопходно и богатство језичког умећа и вешто испланирана густина употребљених симбола, који у сарадњи са необично лепим метафорама доносе вредну и занимљиву књигу стихова.» (З. М. Мандић) Не заборавимо да је Даниловљева поезија, поред осталог, и — читљива, да је «написана по мери читалаца». Оно што се до недавно сматрало шабашу — тобож да права, тешка поезија не може да има много љубитеља, сада је, напосок, постало предност, што се данас не мимолази, не преврћа, него потврђује и поштује. Данилов «сублимира оне песничке гласове који активирају девичанску љупкост»:

*Отрпнута свилом војца тика.
Отвара се ко махуна. Са тавних
двери љупају звекови. У наркози,
о Бози, зимски освет врх архитрава.
О, како трагично плаво, рекао би
онај Рукун... (Ноћ за јагњење)*

*...Пред зору, вратим се у сињаву
зграду. Уморни лифт лево ме вуче ка
Бугу.
Соба је хладна. Олајсан под. Над стол-
лом
гола сијалица. Тужни силин мемле. Пре
него
заспим, себи личим на напуштenu бебу,
коју ће дежурни полицајац пронаћи
у контејнеру, рано ујутру. (Тражећи со-
бу)*

Поетска свежина, нека врста стваралачког оптимизма и хумор, свакако су битне особине Даниловљеве поезије. Додао бих да је хумор обично добар доказ супериорне духовности. Данилов је од оних песника који своју уметност презентирају увек под одређеним (дозираним) стваралачким притиском, у жару, у изазваном (али не у глумљеном) одушевљењу.

Игра, разиграност, задовољство писањем и оним што је створено, битна је особина атмосфере која влада у поезији Д. Ј. Данилова. Ово уживање у певању (или певање из ужитка!) код Данилова се логично креће све до артизма, егзибиције и L ART PUR L ART-изма — у најбољем смислу те речи. Врсни уметник и мајстор свог заната дозвољава себи и поигравање, што врло често може да одличне поетске резултате:

*...Надлеће ме увек исто јато халуцинација.
Као у вальцеру наомак кланице. Тушта и
тма
благодатих гавранчића у знак успомене
на мене... Тако шапућем себи на уво,
мада знам да ме то неће отрезнити...
Они
што не знају шта говоре понекад плућу
нешто
што је круна свега. Остали од те кише
не умеју
да покриву... (Нико од нас није сав-
ршен)*

Сваког боговетног дана Данилов изговара речи своје поетске молитве, тако упорно, убедљиво и посвећено да оне постају чиста поезија. 365 дана — 365 песама! Чувени заточеник Архипелага Гулаг Карло Штајнер, изабрао је својих јадних, очажних, изгубљених — 7000 дана у Сибиру! Колики је, несамерљив, непребалан, старобалан, његов тубитак! Наш дични и поштовани песник Данилов увек је светан своје предности и освојене песничке слободу коју стварно зналачки и с уживањем троши и користи: он своје дане, стотине дана, многе месеце и године броји, памти и разликује по песмама које створи. Али, Данилов никад не заборавља да се захвали на даровима, на Божијој милости, на срећи којом је обасут и која га сустиже ма куда да се упути. Данилов никада своје теме не ексцилизира до сукоба, никада своје мотиве не радикализује до неспоразума; он се, као сваки интелигентан човек и талентован уметник задовољава успостављањем равнотеже и хармоније. Последница таквог става и деловања јесте следећа: код Данилова је песма увек — песма, ритам заиста јесте — ритам, стих није ништа друго осим — стиха итд.

Даниловљеве «текстови пуни су исказа у којима се нешто «дефинише» у којима се опис гради као настојање да се нешто што прецизније идентификује и означи (Трг је олтар, улице града јасле, а моји кораци заклетве)...

Данилов сазрева из часа у час, напредује из дана у дан. Пише много и пише све боље и боље. Његов ангажман, међутим, не посустаје, не јењава; он и даље наступа са истом преданошћу и одушевљењем. Скромни сам сведок да је његова библиотека бескрајна. Његове фасцикле су крцате исечака, његове полице угрибају се под теретом многих књига, његови тајни претинци скривају ретку издана пронађена у антикварницама, штива која је пажљиво ишчитао практично су неупотребљива за следећег читаоца, јер он чита тако страшно, тако прилежно и до краја, да за њим остају потпуно исцедени и спарушени текстови; Данилов је један од ретких читалаца, какав је био и Данило Киш, којима је читање било и радост и опсесија. Данилов већ има грађу довољну за један стваралачки век. Можда ће понестати хране, али лектира је нагомилана за многе мршаве године, као што у свој брлог вредне веревнице знају да нагомилāju хрпе ораха и лешника, који дивно миришу и пружају осећај сигурности и благодатања. Окружен својим књижевним благом, усамљен у својој духовној ризници, Данилов спрема нове текстове и нова изненађења својим читаоцима.

Упорни радник на рудокопима језика, заверенички предан свом путу, до фанатизма заузет поезијом, песник Данилов је тим ређа и драгоценија искра на затамњеном фону савремене српске песничке уметности. □ □ □